

Motion till riksdagen 2025/26:4171

av Lorena Delgado Varas m.fl. (-)

med anledning av prop. 2025/26:254 Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2025/26:254 i dess helhet.

Motivering

Regeringens proposition innebär en genomgripande förändring av svensk säkerhetspolitik. Förslaget går ut på att ge Nato och enskilda medlemsstater, särskilt USA, långtgående befogenheter att genomföra militär verksamhet på svenskt territorium: inklusive stridshandlingar från svensk mark mot mål utanför Sveriges gränser. Som konstateras i promemorian kan detta leda till att Sverige anses vara part i en väpnad konflikt, även om det inte är svenska styrkor som agerar. Regeringen ska alltså ensam kunna besluta om sådana överlåtelse av förvaltningsuppgifter, utan att riksdagen ges möjlighet till insyn eller godkännande i det enskilda fallet.

Propositionen är inte en isolerad förändring. Sedan Natointrädet har makten systematiskt flyttats från riksdagen till regeringen: regeringen har getts rätt att skicka upp till 1 000 soldater utomlands utan riksdagsbeslut, krislagstiftning har införts som låter regeringen ta över riksdagens lagstiftande makt, utlandsspionerilagen kriminaliserar granskning av militärt samarbete och sekretessregler har skärpts. Denna proposition är ytterligare ett steg i samma riktning, en demokratisk urholkning som måste stoppas.

Propositionen innebär också att undantag från tillståndsplikten för vapenexport utvidgas till alla Natoländer, inklusive Turkiet. Nato har inga mekanismer för att säkerställa demokrati eller mänskliga rättigheter. Detta riskerar att urholka Sveriges demokratikriterium och undergräva svensk utrikespolitikens grundläggande värderingar.

Vidare saknas garantier för att utländska styrkor följer svenska regler för användning av vapenmakt (rules of engagement). Olika Natoländer har olika regler och det är inte tydligt vilka som gäller på svenskt territorium. Det räcker inte att förlita sig på att utländska soldater självmant sätter sig in i svensk lagstiftning. Det krävs mer!

Ur ett antimilitaristiskt perspektiv är detta oacceptabelt. Varje steg mot att normalisera utländsk militär närvaro på svensk mark är ett steg bort från en fredlig utrikespolitik. Historien visar gång på gång att militära allianser och upprustning leder till fler konflikter, inte färre. Den enda beprövade vägen till varaktig fred är nedrustning, diplomati och folkrättsligt förankrad konfliktlösning.

Folklig kontroll och parlamentariskt inflytande måste värnas

Sverige har en lång tradition av folklig förankring av säkerhetspolitiken. Beslut om att gå i krig eller att ställa svenskt territorium till förfogande för främmande makters krigsföring har traditionellt fattats av riksdagen – inte av regeringen ensam. Propositionen undergräver denna princip. Regeringen ska ges rätt att utan riksdagens godkännande överlåta förvaltningsuppgifter som innebär att utländska styrkor kan genomföra stridshandlingar från svensk mark.

Det är en historiskt sett mycket farlig utveckling. När väl makten att fatta sådana beslut flyttas från det folkvalda parlamentet till Regeringskansliet, försvinner också den offentliga debatten och möjligheten för medborgarna att påverka; demokratin urholkas inifrån.

Militära satsningar måste prioriteras om till välfärden

Sverige rustar upp militärt i snabbare takt än någonsin. Försvarsbudgeten har ökat med tiotals miljarder kronor de senaste åren och förväntas fortsätta växa. Samtidigt kämpar skolor med underbemanning, äldreomsorgen har akut personalbrist, sjukvårdsköerna växer och bostadsbristen förvärras. Det är en prioriteringsfråga: varje miljard som läggs på stridsflyg, ubåtar och Natoanpassning är en miljard som inte går till att rusta upp välfärden.

Vi menar att den största tryggheten för människor är en fungerande välfärd, inte fler vapen. En sjuksköterska på en akutmottagning, en lärare i en resurssvag skola eller en undersköterska i äldreomsorgen – eller rätten till ett hem – gör mer för människors faktiska säkerhet än en utplacerad Natobataljon. Regeringen bör därför omfördela en betydande del av de ökade militäranslagen till skola, vård, omsorg och bostadsbyggande, där behoven är akuta och där pengarna gör verklig nytta för människors liv.

Natos kärnvapen – ett existentiellt hot

Nato är en kärnvapenallians, flera av Natos medlemsstater har kärnvapen och alliansens strategi bygger på ”kärnvapenavskräckning”. Genom att fördjupa samarbetet med Nato, och genom DCA-avtalet med USA, öppnar propositionen för att kärnvapen kan föras in på svenskt territorium.

Att tillåta kärnvapen på svensk mark är att göra Sverige till ett potentiellt mål i ett framtida kärnvapenkrig. Det är en fullständigt oansvarig politik. Sverige bör i stället

verka för en kärnvapenfri zon i Norden och aktivt stödja FN:s konvention om förbud mot kärnvapen (TPNW), som Sverige ännu inte har anslutit sig till.

Avskräckning fungerar inte – fred byggs nedifrån

Regeringens proposition vilar på en grundläggande missuppfattning: att säkerhet skapas genom militär avskräckning. Forskning om fred och konflikter visar något annat. Militär upprustning leder till säkerhetsdilemman: den ena statens upprustning uppfattas som ett hot av den andra, vilket leder till motupprustning och ökad spänning.

Säkerhet skapas i stället genom:

- Folkrättsligt reglerad konfliktlösning: genom FN, OSSE och andra internationella forum.
- Nedrustningsavtal: som minskar mängden vapen och därmed risken för att de används.
- Diplomati och dialog: även med stater som vi har meningsskiljaktigheter med.
- Folkligt försvar: baserat på civil beredskap och icke våldsligt motstånd, inte på utländska trupper.

Alternativet: en fredlig, solidarisk utrikespolitik

Vi föreslår i stället en helt annan väg:

- Säg upp DCA-avtalet med USA. Avtalet ger USA rätt att använda svenska militära anläggningar och innebär att svensk lagstiftning sätts ur spel på dessa platser. Det är en oacceptabel inskränkning av svensk suveränitet.
- Verka för svenskt utträde ur Nato. Nato är en offensiv militärallians med en lång historia av krig, interventioner och folkrättsbrott: från bombningarna av Jugoslavien till kriget i Afghanistan och Libyen. Sverige ska inte vara en del av denna krigsmaskin.
- Bygg ett fredligt totalförsvar. Det svenska försvaret bör inriktas på att försvara svenskt territorium mot invasion, inte på att delta i Natos offensiva operationer runt om i världen. Civil beredskap, psykologiskt försvar och icke våldsligt motstånd är centrala delar av ett sådant försvar.
- Lägg resurserna på att stärka samhället, i stället för att öka säkerhetsriskerna för oss alla.
- Satsa på diplomati och konfliktlösning.
- Stöd en kärnvapenfri värld. Sverige bör ratificera FN:s kärnvapenförbud (TPNW) och aktivt verka för att kärnvapenmakterna nedrustar.

Slutsats

Regeringens proposition är ett steg i fel riktning. Den innebär minskad demokratisk kontroll, ökad militarisering och en farlig inriktning mot kärnvapensamarbete. Den undergräver möjligheten till en fredlig, solidarisk och folkrättsligt förankrad utrikespolitik.

Riksdagen bör därför avslå propositionen och i stället ge regeringen till känna att Sverige ska verka för nedrustning, fredlig konfliktlösning och en folkligt förankrad säkerhetspolitik bortom Nato.

Lorena Delgado Varas (-)

Malcolm Momodou Jallow (-)

Daniel Riazat (-)